

спрямування інвестиційних депозитів у виробничі кредити та інфраструктуру, прибутковість депозиту, соціальна його ефективність.

10. Нагальною потребою є організація спеціалізованого Державного Інвестиційного аграрного банку з розвиненою мережею філіалів у сільській місцевості по обслуговуванню інвестиційної діяльності сільського населення. Це забезпечить доступність використання кредитних ресурсів залучених через інвестиційні депозити для вирівнювання умов життя та побуту на селі та у місті, на виробничі затрати, будівництво індивідуальних житлових будинків, прибудинкових приміщень та інших об'єктів.

УДК 658.15

Л. А. Лахтіонова,

канд. екон. наук, доцент,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

СИСТЕМА ГРУПУВАННЯ ВІДНОСНИХ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В ОЦІНЦІ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

В умовах глобалізації економіки на фоні існуючої світової та вітчизняної фінансової кризи одною із важливих умов отримання внутрішніх (з українських банків) та зовнішніх (з банків інших держав) кредитів та забезпечення успішної підприємницької діяльності різних господарюючих суб'єктів є наявність їхньої фінансової стійкості. На сьогодні існують різні підходи до аналізу кредитоспроможності позичальника, в тому числі і до фінансової стійкості господарюючих суб'єктів, різнобічність думок стосовно показників фінансової стійкості. У світовій та вітчизняній теорії та практиці фінансового аналізу та аналізу фінансової звітності не існує єдиної точки зору щодо класифікації показників фінансової стійкості. Відповідно різняться і методики аналізу фінансової стійкості в оцінюванні кредитоспроможності позичальника. Тому тема дослідження є вельми актуальною.

Метою дослідження є розробка загальної системи групування відносних показників фінансової стійкості при оцінюванні кредитоспроможності позичальника в умовах існуючої світової та вітчизняної фінансової кризи.

На основі вивчення внутрішніх нормативних положень комерційних банків України стосовно оцінювання кредитоспроможності позичальників та спеціальних літературних джерел стосовно аналізу фінансової стійкості господарюючих суб'єктів дійшли висновку, що найбільш важким та плутаним питанням є класифікація відносних показників фінансової стійкості та методика їх визначення.

Велика кількість різного роду відносних показників фінансової стійкості вимагає їх певної систематизації з метою полегшення їх використання та осмислення отриманих результатів, оформлення вірних аналітичних висновків стосовно кредитоспроможності потенційного позичальника — клієнта банку.

На фоні процесів світової глобалізації економіки в умовах існуючої світової та вітчизняної фінансової кризи автор пропонує виокремити в методиці оцінювання кредитоспроможності позичальника такий критерій, як значимість та результативність відносних показників фінансової стійкості і відповідно виділити такі їх групи:

1) глобальні показники, методика визначення яких з урахуванням світового досвіду є узагальненою і які можна розраховувати за даними звітності будь-якої країни світу (при визначенні кредитоспроможності позичальника для отримання кредиту з банку іншої країни);

2) головні показники — це показники, які найбільш важливі та обов'язкові при дослідженні рівня фінансової стійкості з урахуванням особливості вітчизняної звітності, відсутність інформації по яким призведе до викривлення аналітичних висновків та позицій стосовно кредитоспроможності потенційного позичальника, викличе необґрунтоване та помилкове прийняття рішення з ненадання або певних умов надання кредитів, що призведе в майбутньому до погіршення фінансового стану банку як кредитора (при визначенні кредитоспроможності позичальника для отримання кредиту з вітчизняного українського банку глобальні показники входять в групу головних показників);

3) додаткові та допоміжні показники фінансової стійкості — показники, які менш важливі за значимістю, посідають другорядне місце в аналізі фінансової стійкості, відсутність інформації по яким не призведе до суттєвих перекирвань чи невірних висновків в аналізі кредитоспроможності позичальника, але наявність інформації по яким допоможе глибше розібратися в причинах зміни фінансової стійкості суб'єкта економіки та відповідно допоможе уточнити та визначити спеціальні умови кредитування

господарюючого суб'єкта з метою зниження фінансових ризиків як для кредитора, так і для позичальника.

Вони визначаються по мірі потреби в цьому. Доцільність застосування кожного із додаткових та допоміжних показників визначається банком-кредитором самостійно, залежно від отриманих результатів аналізу фінансової стійкості потенційного позичальника за головними показниками.

Необхідно зупинитися на подальшій розробці критеріїв та групуванні відносних показників фінансової стійкості в оцінці кредитоспроможності позичальника.

Враховуючи, що фінансова стійкість суб'єкта господарювання — це такий стан фінансових ресурсів, за якого суб'єкт ринкової та змішаної економіки, вільно маневруючи грошовими коштами, здатний шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервні процеси своєї операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, а також витрати на їх розширення та оновлення, появу нових їх напрямків та складових, то до її показників необхідно включати не тільки показники структури джерел фінансування або пасиву балансу, структури заборгованості та покриття фінансових витрат за рахунок різних джерел, на яке наголошує більшість іноземних вчених, а також показники структури господарських засобів або активу балансу як напрямків вкладання коштів в якості допоміжних її показників та співвідношення між ними як головні та допоміжні її показники.

Тому наступним критерієм розмежування показників фінансової стійкості в оцінці кредитоспроможності позичальника пропонується виділити джерело зовнішньої звітної інформації, яка застосовується при їх розрахунку.

З урахуванням пропозиції американського вченого Робета С. Хіггінса при оцінці кредитоспроможності позичальника за даними фінансової звітності (зовнішній фінансовий аналіз), вважається за доцільне виділити наступні групи відносних показників, які розраховуються за певними звітними формами:

перша група — показники на основі балансу (як активу, так і пасиву, так і співвідношення між пасивом та активом);

друга група — показники на основі балансу та звіту про рух грошових коштів;

третья група — показники на основі звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів.

У зв'язку з цим додатковим критерієм для відносних показників в межах кожної із трьох запропонованих груп вважається за доцільне виділити такий критерій, як виокремлення певних груп

співвідношень показників кожної групи, а саме, пропонуються такі групи співвідношень показників:

перша група — на основі балансу:

1) співвідношення певних груп пасиву балансу як джерел фінансування господарських ресурсів суб'єктів господарювання — показники співвідношення певних груп пасиву балансу;

2) співвідношення певних груп пасивів та активів балансу — показники співвідношення певних груп пасивів та активів балансу;

3) співвідношення певних груп активу балансу як видів господарських засобів, на які спрямовуються джерела фінансування, — показники співвідношення певних груп активу балансу;

друга група — показники, на основі балансу та звіту про рух грошових коштів:

1) співвідношення грошових потоків з активом балансу — показники співвідношення грошових потоків з активом балансу;

2) співвідношення грошових потоків з певними групами пасиву балансу — показники співвідношення грошових потоків з певними групами пасиву балансу;

третьа група — показники на основі звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів:

1) співвідношення між певними видами прибутків та певними видами відсотків та фінансових витрат;

2) співвідношення між грошовими потоками та фінансовими витратами.

Якщо при оцінюванні кредитоспроможності позичальника необхідна більш детальна інформація про фінансову стійкість майбутнього позичальника і треба розрахувати відносні показники фінансової стійкості не тільки за даними фінансової звітності, а й з використанням внутрішніх облікових даних (внутрішній фінансовий аналіз), то пропонується такий критерій розподілу груп відносних показників фінансової стійкості — співвідношення певних груп показників за їх економічним змістом і відповідно доцільно виділити такі групи:

1) співвідношення певних груп джерел фінансування;

2) співвідношення певних груп господарських засобів;

3) співвідношення певних груп джерел фінансування з певними групами господарських засобів;

4) співвідношення грошових потоків з господарськими засобами;

5) співвідношення грошових потоків з джерелами фінансування;

6) співвідношення між певними видами прибутків та певними видами відсотків та фінансових витрат;

7) співвідношення між грошовими потоками та фінансовими витратами.

Список літератури

1. *Бернстайн Л. А.* Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация: Пер. с англ. / Науч. ред. перевод. чл.-кор. РАН И. И. Елисеева. Гл. ред. серии проф. Я. В. Соколов. — М.: Финансы и статистика, 2002. — 624 с.
2. *Жулина Е. Г.* Анализ финансовой отчетности: учеб. пособ. / Е. Г. Жулина, Н. А. Иванова. — М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К*», 2011. — 272 с.
3. *Ильшева Н. Н.* Анализ финансовой отчетности: учебник / Н. Н. Ильшева, С. И. Крылов. — М.: Финансы и статистика, ИНФРА-М, 2011. — 480 с.
4. *Карлин Т. Р., Макмин А. Р.* Анализ финансовых отчетов (на основе GAAP): Учебник. — М. ИНФРА-М, 2001. — 448 с.
5. *Кириянова З. В.* Анализ финансовой отчетности: учебник для бакалавров / З. В. Кириянова, Е. И. Седова. — М.: Изд-во Юрайт, 2011. — 426 с.
6. *Лытнева Н. А.* Бухгалтерский учет и анализ / Н. А. Лытнева, Н. В. Парушина, Е. А. Кыштымова. — Ростов н/Д: Феникс, 2011. — 604 с.
7. *МакКензи Венди.* Использование и интерпретация финансовой отчетности: Пер. с англ. — Днепропетровск: Баланс-Клуб Бизнес Букс, 2006. — 600 с.
8. *Уолш Кяран.* Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства: пер. з англ. — К.: Всеуито; Наукова думка, 2001. — 367 с.
9. *Уолш Кяран.* Ключевые показатели менеджмента. Полное руководство по работе с критическими числами, управляющими вашим бизнесом / Пер с англ. О. В. Чумаченко. — 4-е изд. — К.: Companion Group, 2008. — 880 с.
10. Хиггинс, Роберт С. Финансовый анализ: инструменты для принятия бизнес-решений. : Пер. с англ. — М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2007. — 464 с.
11. *Шеремет А. Д.* Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций / А. Д. Шеремет, Е. В. Негашев. — 2-е изд., перераб. и доп. — М: ИНФРА-М, 2010. — 208 с.
12. *Этрилл П.* Финансы и бухгалтерский учет для неспециалистов / Питер Этрилл, Эдди Маклейни: Пер. с англ. — 3-е изд. — М.: Альпини Паблишера, 2010. — 502 с.
13. *Лахтионова Л. А.* Модель анализа финансовой устойчивости компании во время финансового кризиса в условиях глобализации экономики. Всероссийская научно-практическая конференция «Проблемы развития предпринимательства в условиях кризиса» 30 сентября 2010 г. — Россия: ГОУ ВПО «Санкт-Петербургский государственный университет сервиса и экономики», г. Санкт-Петербург. — С. 206—210.

14. *Лахтіонова Л. А.* Проблеми дослідження фінансової стійкості господарюючого суб'єкта в умовах фінансової кризи у зовнішньому фінансовому аналізі. XI Міжнародна науково-практична конференція «Теорія і практика сучасної економіки» 6—8 жовтня 2010 р. — Черкаси: Черкаський державний технологічний університет. — С. 163—166.

15. *Лахтіонова Л. А.* Система групування показників фінансової стійкості для суб'єктів малого підприємництва. Міжнародна науково-практична конференція «Роль і місце бухгалтерського обліку, контролю й аналізу в розвитку економічної науки та практики» 14 травня 2010 року. — К.: Державний вищий навчальний заклад «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана». — С. 268—271.

16. *Мних Є. В.* Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: Київ. нац. торг.-екон ун-т, 2010. — 412 с.

17. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / О. А. Магопєць, І. Г. Давидов, А. І. Сорокіна, Н. Ю. Головченко. — Кіровоград, ТОВ «КОД», 2010. — 280 с.